

Mikroskopický preparát

- Jakou podobu může mít **mikroskopický preparát**, který pod mikroskopem hodnotíme??
  - klasické **podložní sklíčko**, na kterém provádíme **diferencovné barvení buněk samotných**, či **jejich složek**, či rozlišujeme živé a mrtvé buňky u **vitálního testu** (barvení netoxickými barvivy obarví buňku mrtvou, která se již nebrání přijetí barviva.); pro úplnost můžeme dodat, že barvený preparát na podložním sklíčku je při barvení buněk většinou **fixován** (v plameni)
    - u nativního preparátu (pozorování suspenze) na podložní sklíčko přikládáme **krycí sklíčko**, **nefixujeme**
    - při pozorování plísní, kvasinek či aktinomycet pozorujeme **sklíčkové kultury** (krycí sklíčko je vytaženo z agaru, ve kterém bylo během kultivace zapíchnuto pod úhlem 45° a je tudíž kulturou porostlé - hodnotí se pak na něm najednou substrátové i vzdušné mycelium) nebo kultury narostlé na celofánu (některé kultury prorůstají medium, jsou těžko pro pozorování odejmutelné, na celofánu se s nimi snadno manipuluje).

- **K čemu slouží různé typy barvení buněk?**

Barvivem zvýrazníme **tvár buňky** (**jednoduché barvení buněčné stěny**), či zjistíme, zda je **živá** (**vitální test**). Její **struktury** rozlišujeme **diferenciačním barvením** a to jak morfologické útvary (spory, stěny), tak chemické složky (barvení volutinu, glykogenu, škrobu..). **Diagnostické barvení** nám pak pomáhá **identifikaci** (Gramovo, acidorezistentní...).

- **Co je sledováno fixací preparátu?**

Nesnažíme se buňky ušetřit neblahého pocitu z barviva, ale jejich usmrcením dosáhneme toho, že **lépe přilnou ke sklíčku** (nespláchnou se tak aplikací barviva či rozpouštědla) a rovněž lépe přijmou barvivo.

- **Čeho se vyvarovat při fixaci preparátu?**

Abychom buňky neuvařili, fixujeme až ve chvíli, kdy je nátěr buněk suchý. Když sklíčko držíme za okraje a třikrát jej protáhneme nesvítivou částí plamene, musíme si pamatovat, na které straně jsou buňky a sklíčko držíme nátěrem nahoru (proto je doporučeno pracovní plochu sklíčka po vytažení z ethanolu označit štítkem či popsát). Barvíme chladné sklíčko.

- **Co když jsme buňky kultivovali v tekutém cukerném prostředí?**

Pokud nechceme v plameni získat karamel, musíme buňky od media zcentrifugovat a následně promýt vodou či pufrem.

- **Pokud víme, že bakterie fixujeme nejčastěji plamenem, fixujeme tak i kvasinky a plísně?**

Tyto buňky jsou větší než buňky bakterií, z čehož logicky vyplývá, že tepelná fixace již příliš mění jejich tvar. Proto se většinou fixují chemikáliemi.

Několik stručných informací o chemické povaze barviv

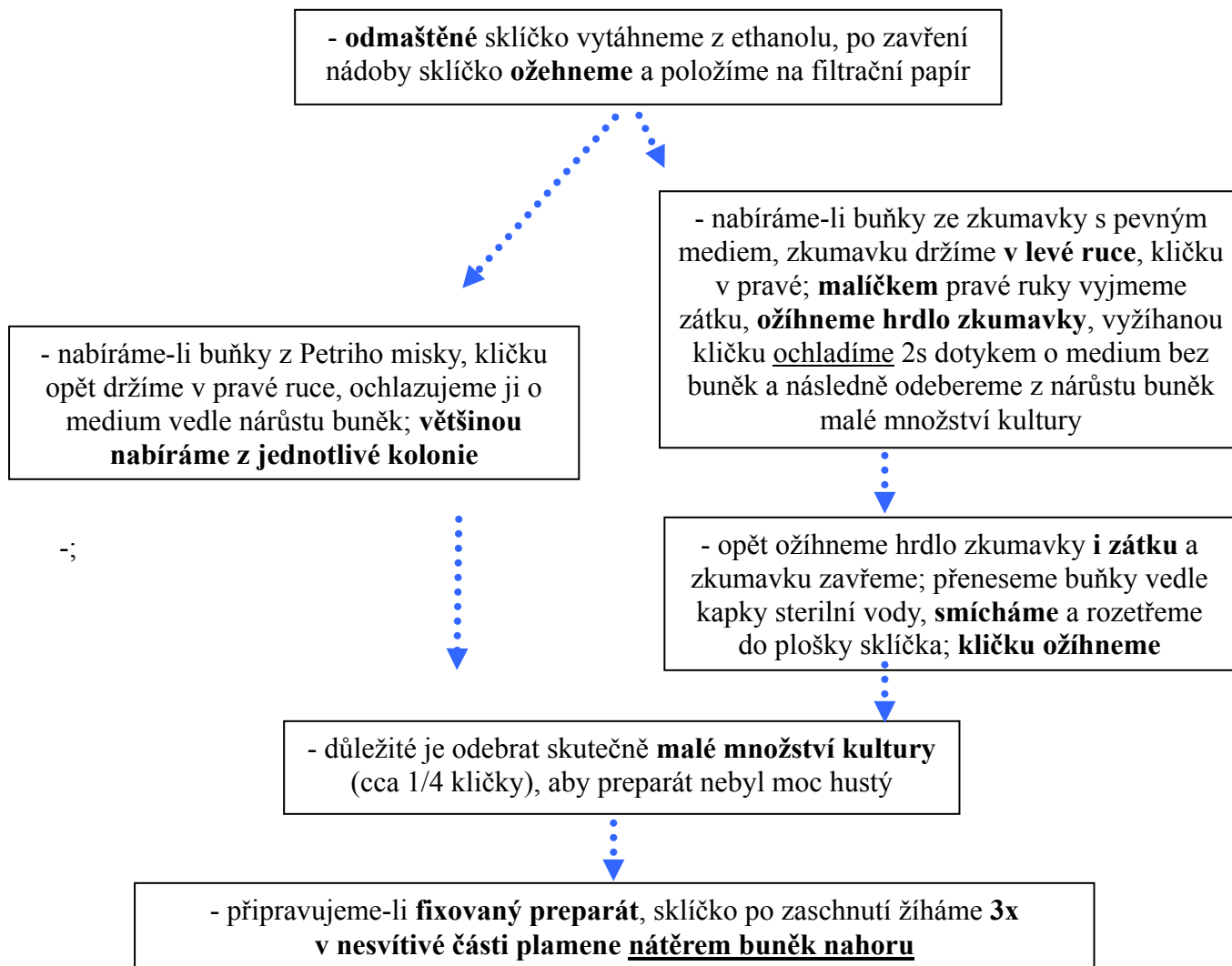
Jsou to zředěné vodné roztoky organických barviv a to obvykle soli. **Bazická barviva mají barevný kationt, kyselá aniont**. Při barvení bakterií se většinou používají prve zmíněná; příkladem je **krystalová violeť, methylenová modř, safranin, bazický fuchsin, malachitová zeleň**. Jak můžeme výsledek barvení ještě zvýraznit? **Moření** (např. fenolem, taninem) má účinek zesílení barvení, neboť mořidlo má roli prostředníka s vyšší afinitou k buňce a barvivu, než je afinita buňky k barvivu.

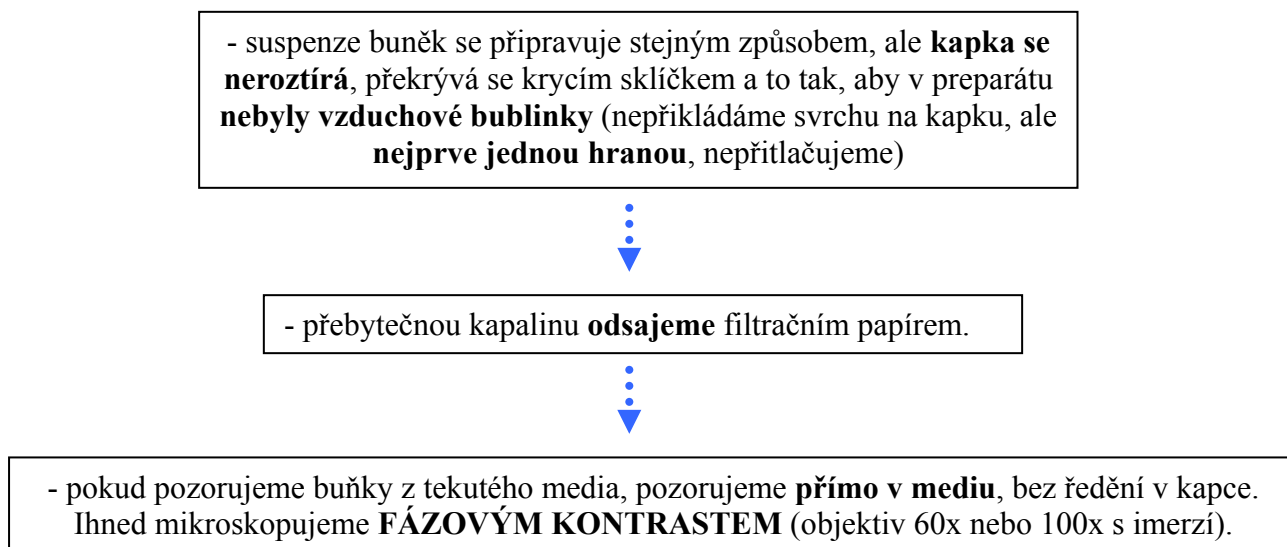
Fixace i barvení mírně buňku deformují! Charakteristický tvar zůstává, ale pro měření přesné velikosti buněk nutno využít nefixovaný preparát negativně obarvený (barví se jen okolí buňky, nikoli ona samotná (viz d)).

Základní typy preparátů a postupy přípravy preparátů:

a) aseptická práce při nanášení buněk na sklíčko

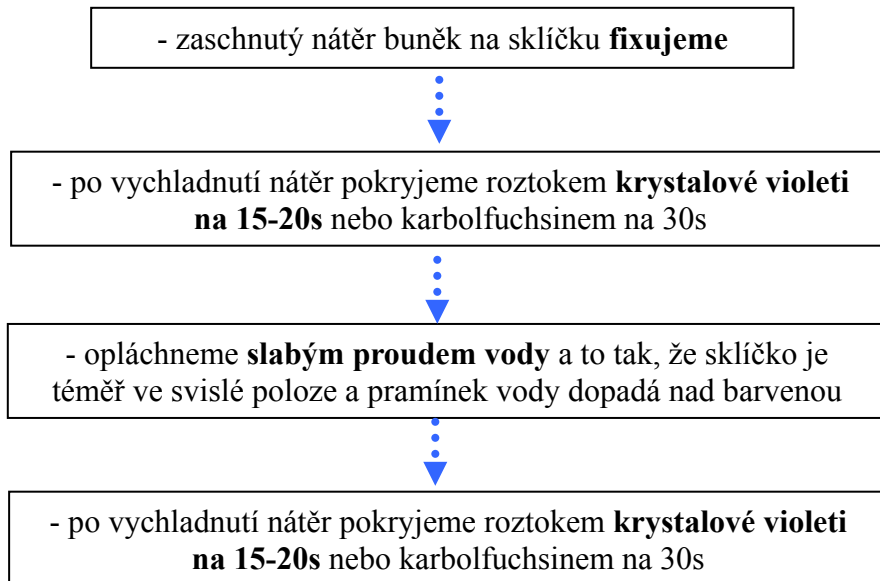
b) nativní preparát

Pozorujeme: aktivní pohyb buněk (mají tedy bičíky) či pasivní pohyb unášením; aktivní pohyb sledujeme u mladých kultur (př: *Bacillus subtilis* 18h) z kapalné půdy - pozor na práci se skleněnou tyčinkou - láme bičíky. Po přikápnutí desinfekce (př: 0,5% ajatin) ze strany sklička pohyb buněk ustává.

c) jednoduché bavení

Všimáme si: tvar buněk, vyklenutí (způsobeno sporami nebo pleomorfii buňky?? vyklenují spory buňku centrálně či terminálně?), dále poměru šířky a délky buněk
Co ovlivňuje vzhled buněk v preparátu: stáří kultury?? živná půda?? zvětšení??

d) negativní barvení - NEFIXOVANÝ PREPARÁT

- Využívá se pro měření **přesné velikosti** bakteriální buňky. Nabarví se totiž jen pozadí (skličko), nikoli buňka samotná. Tím **není deformována** fixací ani barvivem.

Barvivo: roztok nigrosinu nebo kongo červeně

Důležité: vytvořit jen tenký film barviva s dostatečně zředěnými buňkami.

Postup:

I) nigrosin

- asepticky přeneseme 2-3 kličky bakteriální suspenze z tekutého media na podložní sklo
- přidáme kapku nigrosinu, rozmícháme kličkou a rozetřeme jemným tahem druhého sklička (přiloženého pod úhlem 45° po celé ploše podložního skla), druhé skličko ožihneme
- nefixujeme, pozorujeme pod imerzí (Z 1000x)
- správný preparát by měl být tmavě šedý
- můžeme stejnou kulturu porovnat s postupem c)

Co ovlivňuje výsledek: tloušťka vrstvy barviva (silný nános může po zaschnutí praskat), koncentrace barviva

II) kongo červeně

- 2-3 kapky bujony s buňkami se rozmíchají s kapkou kongo červeně, rozetřeme do tenkého nátěru (druhým skličkem) a necháme zaschnout, bez fixace
- opláchneme 1% HCl, ihned slijeme setřesením ze sklička, **NEOPLACHUJEME**
- pozorujeme pod imerzí (objektiv 100x) a opět můžeme stejnou kulturu porovnat s postupem c)

e) barvení spor

Pamatujte, že chcete-li hodnotit morfologii buňky tvořící spory a morfologii spor samotných, musíte mít kulturu **určitého stáří**. Kupříkladu u rodu *Bacillus* to jsou 2-3 dny staré kultury. V důsledku mutací dochází i k neustálé obměně výbavy genů – sporotvorná bakterie může v důsledku mutace v genu nutném pro sporulaci tuto schopnost ztratit – což ztěžuje identifikaci preparátu.

Některé **suplementy** v mediu sporulaci podporují (u hůře spirálujících kmenů můžete přidat do media mangan).

f) barvení pouzder

Polysacharidové či bílkovinné pouzdro je pro bakterii v každém případě výhra. V prostředí ji chrání proti vysychání a jedům, v živočišném těle bakterii dokonale maskuje před imunitní odpovědí. Bakteriální rody tvořící pouzdra na první pohled na misce poznáte díky charakteristického mohutně slizovitého vzhledu, velké kolonie se téměř rozplývají po mediu a za kličkou se táhnou.

- Jak v preparátu rozpoznat sliz od pouzdra? Pouzdro je jasně oddělené od prostředí, sliz je naopak více rozptýlen kolem buňky.
- Lze tvorbu pouzdra podpořit? Vysoké množství sacharidů v mediu či prostředí zintenzivňuje tvorbu pouzdra (do media přidáváme cukry..).
- Může buňka ztratit schopnost pouzdro tvořit? Schopnost tvorby pouzdra je možné ztratit, opět mutací – z původní mukózní M formy se stává R forma (reverzibilní, drsná) až S forma, která již pouzdro není schopna tvořit.
- Je možné pouzdro jednoduše nabarvit? Stejně jako spory, i zde bychom museli buňky s pouzdry považovat v barvivu. Chceme-li ale pouzdro zvýraznit, nemusíme jej barvit, stačí, když v preparátu nabarvíme vše ostatní krom něho: tedy buňku a okolí buňky. Pouzdro je pak v preparátu nezbarveno a je výrazně světlé.
- Jak můžeme buňku pod pouzdrem v preparátu vidět? Jak již bylo řečeno, jednoduše nabarvíme okolí buňky (= negativní barvení) a buňku samotnou.

Postup:

I – obyčejné negativní barvení

- do větší kapky vody přeneseme vyžíhanou kličkou malé množství buněk ze slizovité kolonie
- kapku smícháme s kapkou barviva šedou suspenzi přikryjeme krycím sklíčkem
- zbytek tekutiny odsajeme a pozorujeme pod objektivem 60x nebo 100x bez imerze se silným zacloněním irisové clonky
- šedavé buňky jsou obklopeny bílými pouzdry a pozadí je tmavé

II – negativní barvení a barvení buněk

1)

- rozmícháme kapku tuše s kapkou vody, do suspenze přeneseme trochu buněk a rozetřeme po plošce sklíčka
- zaschlý nátěr pokryjeme na 3 min roztokem methylenové modře (R 6), opláchneme a osušíme
- pozorujeme 100x
- modré buňky jsou obklopeny světlými pouzdry

2)

E. Barvení pouzder

- a. Na sklíčko kápněte Kongo červeně a suspendujte v ní kulturu *A. vislandii*.
- b. Suspenzi rozetřete po povrchu sklíčka a nechte dobře zaschnout.
- c. Převrstvěte na několik sekund kyselinou chlorovodíkovou, potom kyselinu slejte, zbytek osušte filtračním papírem a dosušte na vzduchu.
- d. Převrstvěte na 3 minuty metylénovou modří, slejte a usušte volně na vzduchu.
- e. Pozorujte imerzním objektivem modré buňky, světlá pouzdra a modré pozadí.

3) horkým karbolfuchsinem – ale je jedovatý, nebudeme používat

g) Gramovo barvení

- pozor na uvaření buněk na sklíčku, na hustý preparát a na dlouhé odbarvování ethanolem!

h) trvalý preparát

- po odstranění imerzního oleje opláchnutím xylenem a po osušení zakápneme nátěr kanadským balzámem a přikryjeme čistým krycím sklíčkem. Jemně tlačíme na sklíčko 2-3minuty. Necháme zaschnout 2 týdny.